

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Географічний факультет

Кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Полюві дослідження четвертинних відкладів

вибіркова

Освітньо-професійна програма **Географія**

(назва програми)

Спеціальність **106 Географія**

(вказати: код, назва)

Галузь знань **10 Природничі науки**

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти **третій (освітньо-науковий) рівень**

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

географічний

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання **українська**

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники: Рідуш Б.Т., завідувач кафедри фізичної географії,
геоморфології та палеогеографії, проф., д. геогр. н.,

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів)

<http://terra.chnu.edu.ua/bogdan-tarasovych-ridush/>

Контактний тел.: +38 (0372) 584853

E-mail: b.ridush@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle: <https://moodle.chnu.edu.ua>

Консультації Очні консультації: понеділок та четвер 15.00-17.00

Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю.

1. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Польові дослідження четвертинних відкладів» є формування у здобувачів теоретичних знань та практичних навичок у проведенні польових досліджень четвертинних відкладів, спрямованих на вивчення геологічної будови, стратиграфії для аналізу та інтерпретації екологічних, кліматичних, і геоморфологічних змін у ландшафтах.

Завдання курсу: опанування теоретичних знань з геології четвертинних відкладів, їхньої класифікації та роль у реконструкції природних процесів, навчання методам збору і обробки геологічної інформації під час польових робіт, отримання навичок використання спеціалізованого обладнання та технологій для дослідження четвертинних відкладів, організація та проведення самостійних польових експедицій для збору даних на реальних об'єктах, навчання методам аналізу та інтерпретації отриманих геологічних даних для формулювання наукових висновків, розробка навичок використання сучасних геоінформаційних технологій у обробці результатів, розвиток навичок написання наукових звітів та підготовки усних презентацій на основі отриманих даних.

2. Результати навчання

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК 01. Здатність демонструвати знання сучасного стану, основних тенденцій і перспектив розвитку географії та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері географії та/або дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з географії та суміжних галузей.

ФК04. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти в області географії та суміжних галузей.

Програмні результати навчання за ОНП «Географія»

ПРН 01. Застосовувати сучасні концептуальні знання географії, її окремих напрямків та суміжних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових досліджень та здійснення професійної діяльності.

ПРН02. Володіти методологією природничо- та/або суспільно-географічних досліджень, застосувати її у власній науковій діяльності та викладацькій практиці.

ПРН 05. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмне забезпечення при проведенні наукових досліджень та в освітній діяльності.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр										Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні заняття	
денна	1	2	3	90	2	10	20	-	-	60	-	залік

3.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовний модуль 1											
Тема 1. Четвертинні палеогеографічні архіви.	18	2	4			12						
Тема 2. Дослідження лесово-грунтових розрізів.	18	2	4			12						
Тема 3. Дослідження печерних відкладів.	18	2	4			12						
Всього (M1)	54	6	12			36						
	Змістовний модуль 2											
Тема 4. Алювіальні та озерно-болотні архіви.	18	2	4			12						
Тема 5. Методика польового відбору проб.	18	2	4			12						
Всього (M2)	36	4	8			24						
Всього	90	10	20			60						

3.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість балів	Кількість годин
1	Континентальні відклади.	4	4
2	Стратиграфія лесово-грунтових розрізів.	4	4
3	Печерні відклади та палеогеографічні індикатори.	4	4
4	Алювіальні та озерні фації.	4	4
5	Відбір проб для спорово-пилкового, палеомагнітного, радіовуглецевого, TL, OCR та інших видів аналізів.	4	4

3.4. Самостійна робота

№	Назва теми	Форми контролю	Кількість балів
1	Планування та організація польових досліджень	Дискусія, есе	8
2	Проблема походження лесів. Акумуляція лесово-грунтових товщ	Усне опитування, есе	8
3	Опорні лесово-грунтові розрізи та палеолітичні стоянки регіону	Дискусія, практична робота	8
4	Палеогеографічний інформаційний потенціал печерних відкладів	Усне опитування, практична робота	8
5	Особливості палеогеографічного дослідження давніх алювіальних відкладів.	Усне опитування, контрольна робота	8

4. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

У ході вивчення предмету "Польові дослідження четвертинних відкладів", головними методами навчання є лекції та практичні заняття. Самостійна робота також має значуще значення.

На лекціях здобувачам розкривається науковий та теоретичний зміст тем, які вивчаються, а також практичне застосування цих знань. Лекції ведуться у формі діалогу і матеріал завжди пояснюється. Зокрема, використовуються ілюстрації та відеопрезентації для кращого усвідомлення матеріалу.

Практичні заняття призначені для поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях і під час самостійної роботи. Крім того, їх метою є розвиток практичних навичок та їх використання у реальних ситуаціях.

Самостійна робота передбачає самостійне вивчення відповідних тем, засвоєння необхідної інформації та розвиток творчих здібностей здобувачів. Крім того, вона сприяє формуванню у здобувачів навичок самостійного аналізу вивченого матеріалу і практичного застосування отриманих знань.

5. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

5.1. Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінкою «А» оцінюється повна та аргументована відповідь на теоретичне запитання, тестові питання та сформульовано правильні визначення з глосарію, а також подано правильний розв'язок задачі, що розкриває суть матеріалу, що свідчить про вміння аналізувати матеріал та робити змістовні висновки. Відповідь повинна бути чіткою, логічною і послідовною.

Відповідь оцінюється на «В» за умови розкриття теоретичного питання білету та тестових завдань, понять з глосарію і задачі, але містить неточності, що не суттєво впливають на зміст завдання.

Відповідь оцінюється на «С» за умови повного та правильного розкриття одного з питань білету, але у відповіді не достатньо правильно сформульовано визначення з глосарію. У той же час тестові та практичні завдання вирішені на належному рівні.

Якщо підхід викладення матеріалу правильний, але виявляється недостатнє його розуміння, і в той же час практичне завдання розв'язано з деякими неточностями виставляється оцінка «D».

Відповідь оцінюється на «Е» у випадку правильного підходу до викладення теоретичного матеріалу та розв'язання практичного завдання.

В усіх інших випадках відповідь оцінюється на «Fх».

Загалом максимальна кількість балів, які може отримати здобувач така: практичні роботи (20), самостійна робота (40).

5.2. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
Відмінно	Оцінка (бали) A (90–100)	Пояснення за розширеною шкалою відмінно
Добре	B (80–89)	дуже добре
	C (70–79)	добре
Задовільно	D (60–69)	задовільно
	E (50–59)	достатньо
Незадовільно	FX (35–49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1–34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

5.3. Засоби оцінювання

Здобувач, який не отримав позитивні оцінки за підсумками роботи над кожним модулем, вважається не атестованим та не допускається до складання заліку. Допущеним до складання заліку здобувач може бути лише у разі відпрацювання всього матеріалу, передбаченого навчальним планом у повному обсязі, або тієї частини навчального матеріалу, за який отримано незадовільну оцінку, або за яким він неатестований.

Облік успішності за формами поточного контролю знань проводиться за такими видами роботи здобувача:

- підготовка рефератів та ІНДЗ,
- комп'ютерне тестування,
- письмове визначення основних понять,
- контрольні роботи, самостійні роботи,
- розв'язання задач.

6. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень з навчальної дисципліни.

Форми поточного та підсумкового контролю

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- реферати;
- розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ:

- залік

7. Рекомендована література

7.1. Основна

1. Байрак Г. Методи геоморфологічних досліджень. Львів: ЛНУ ім.І.Франка, 2018. 292 с.
2. Герасименко Н.П. Палеогеографія четвертинного періоду України (палеоландшафти): підручник. К.: Прінт-Сервіс, 2020. 296 с.
3. Дутчак М. В. Геоморфологія. Методичні вказівки до лабораторних робіт. –Чернівці: ЧДУ, 1998.
4. Кравчук Я.С. Геоморфологічне картографування в науково-дослідній роботі. Львів: ЛДУ, 1981. - 63с.

5. Кравчук Я.С. Геоморфологічне картографування. Навч. посібник. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. - 176 с.
6. Сучасна динаміка рельєфу України / За ред. В.П. Палієнко. - К.: Наук. думка, 2005. - 268 с.
7. Lahee F. Field Geology. New York – Toronto – London, 1961. In 2 volumes.

7.2. Додаткова

8. Hugget R.J. Fundamentals of Geomorphology. NY, 2007. 466 p.
9. Колтун О.В. Вступ до геоморфології. Львів: ЛНУ ім.І.Франка, 2006. 80 с.
10. Стецюк В.В., Ковальчук І.П. Основи геоморфології: Навчальний посібник. –К.: Вища школа, 2005 -495 с.
11. Bull W. B. Tectonic Geomorphology of Mountains: a new approach to paleoseismology. Blackwell Publishing, 2007. 316 p.
12. Harvey A. M., Mather A. E., Stokes M. (eds.) 2005. Alluvial Fans: Geomorphology, Sedimentology, Dynamics. Geological Society, London, Special Publication, 251. 248 p.
13. Bridge J., Demicco R. Earth Surface, Processes, Landforms and Sediment Deposits. Cambridge University Press, 2008. 815 p.
14. Paleoseismology / edited by J.P.McCalpin. 2008. Academic Press, Oxford, UK: 613 p.

Власні публікації викладача з тематики курсу

1. Рідуш Б.Т. Природно-антропогенні скельно-печерні комплекси Українських Карпат // Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць. Вип. 294: Географія. – Чернівці: Рута, 2006. – С. 195-206.
2. Рідуш Б.Т. Гіпогенний карстогенез у пісковикових формаціях Українських Карпат // Український географічний журнал. – 2010. – №1. – С. 18-22.
3. Рідуш Б.Т. Динаміка карстових масивів Українських Карпат за даними відкладів печер Стрімчакового карстового району // Геополитика и экогеодинамика регионов. – Сімферополь, 2010. – Вып. 1. – С. 21-31.
4. Кочерган Я., Рідуш Б. Кріогенне вивітрювання в карстових порожнинах Буковинського Придністров'я // Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць. Вип. 587-588: Географія. – Чернівці: Рута, 2011. – С. 30-35.
5. Калуш Ю., Рідуш Б. Голоценові сейсмодислокації Кельменецького Подністров'я // Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць. Вип. 587-588: Географія. – Чернівці: Рута, 2011. – С. 13-18.
6. Киналь О.В., Проскурняк М.М., Рідуш Б.Т., Чернега П.І. Буковинськими Карпатами та Передгір'ям: путівник наукової екскурсії конференції «Еволюція та антропогенізація ландшафтів передгірських і гірських територій» 31 трав. – 2 черв. 2012 р. – Чернівці: Букрек, 2012. – 32 с.
7. Андрейчук В.М., Гембіца П., Коржик В.П., Рідуш Б.Т. Палеогеографічні дослідження голоценового алювію в Багненській долині (Буковинське Передкарпаття, Чернівецька область) // Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць. Вип. 616: Географія. – Чернівці: Рута, 2012. – С. 5-11. Бібл. 19 назв. 10 іл. 1 табл. Резюме англ., рос.
8. Калуш Ю.І., Рідуш Б.Т. Палеосейсмодислокації в районі Дністровської ГАЕС – індикатори сейсмічних подій у регіоні Середнього Подністров'я // Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць. Вип. 616: Географія. – Чернівці: Рута, 2012. – С. 19-24.
9. Kalush I., Ridush B. Holocene seismodislocations of Kelmentsy part of the Dniester area, Ukraine / Iuliia Kalush, Bogdan Ridush // Georeview 02/2013; 22(1):1-7. DOI:10.4316/GEOREVIEW.2013.22.1.6.

10. Горда Л., Рідуш Б. Еволюція Подільсько-Буковинської частини долини Дністра в пізньому кайнозої // Науковий вісник Чернівецького університету. Випуск 672-673. Географія. – Чернівці: Рута, 2013. – С. 5-10.
11. Рідуш Б., Поп'юк Я. Аномальні потужності руслового алювію в терасових відкладах Середнього Подністров'я // Науковий вісник Чернівецького ун-ту: зб. наук. праць. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2015. – Вип. 762-763: Географія. – С. 49-57.
12. Рідуш Б.Т., Дутчак М.В., Холявчук Д.І. Природно-антропогенні об'єкти Північно-Бессарабського Придністер'я. Путівник наукової конференції «Від географії до географічного українознавства: еволюція освітньо-наукових ідей та пошуків (до 140-річчя започаткування географії у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича)» 12-13 жовтня 2016 / За ред. Б.Т.Рідуша. – Чернівці: Чернівецьк. нац. ун-т, 2016. – 24 с.
13. Gębica P., Jacyszyn A., Krapiec M., Budek A., Czumak N., Starkel L., Andrejczuk W., Ridush B., 2016. Stratigraphy of alluvia and phases of the Holocene floods in the valleys of the Eastern Carpathians foreland. Quaternary International, Vol.415, pp.55:66.
14. Рідуш Б., Божук Т. Карстово-спелеологічні екскурсії у Заставнянському карстовому районі (Північна Буковина) // Геотуризм: практика і досвід. М-ли III міжнар. наук.-практ. конф. (26-28 квітня 2018, Львів). – Львів: Каменяр, 2018. – С. 117-120.
15. Рідуш Б. Антропогенна активізація геоморфологічних процесів як загроза збереженості історичних підземних комплексів Середнього Подністров'я та Українських Карпат // Проблеми збереження та використання історичних підземних комплексів в умовах негативних техногенних впливів. Мат-ли Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ-Чернігів, 26-27 жовтня 2017 р.). / Упоряд. І.А. Черевко. – К.: Фенікс, 2018. - С. 66-72.
16. Рідуш Б.Т., Марчук Л. В. Розвиток долини Дністра в межах Товтрової зони у пліоцені та ранньому плейстоцені. Науковий вісник Чернівецького університету. Географія. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2018. Вип. 803. С. 96-102.
17. Поп'юк Я., Рідуш Б. Будова нижніх терас долини р. Дністер (на прикладі ділянки Василів-Дорошівці). Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць. 2020. Вип. 824: Географія. – С. 75-86.
18. Ridush B. The Quaternary vertebrate fauna of cave deposits of the Podillia-Bukovynian Karst-Speleological Area (Western Ukraine). Stratigraphy & Timescales (Ed. M. Montenari). V.7, 2022, Pp. 157-219. <https://doi.org/10.1016/bs.sats.2022.10.002>
- 19.

8.Інформаційні ресурси

1.Бібліотечний сайт кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії
<https://collectedpapers.com.ua/>
https://www.nrcs.usda.gov/wps/portal/nrcs/detail/?cid=nrcs142p2_054252
<https://journals.openedition.org/geomorphologie/1031?lang=en>
<http://www.sussex.ac.uk/geography/research/earthsystems>
<https://encyclopedia2.thefreedictionary.com/geomorphology>

Розподіл балів

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)					Кількість балів (залік)	Сумарна кількість балів
ЗМ 1			ЗМ 2		40	100
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5		
12	12	12	12	12		